

MEMOIRES VAN EEN HOLENMENS

Deel 5: de langste nacht

door Paul De Bie (SC Avalon)

Dit verhaal begint in de lente van 1971. Hevige regenval en plotse dooi hebben in een doline een opening doen ontstaan. Een grotingang is zichtbaar geworden! De doline, klein en onopvallend, bevindt zich in het hartje van Baskenland, een 50-tal meter naast de Col d'Aphanicé, in het Massif des Arbailles. Slechts enkele tientallen kilometers verder ligt het prestigieuze Massif de la Pierre-Saint-Martin, en enige tijd later merken leden van de speleoclub van Pau de nieuwe grot op. Een exploratie dringt zich op!

In 1971 liep het tijdperk van de speleoladders stilaan ten einde, na decennia lang de enige manier te zijn geweest om verticale grotten te exploreren. Heel traag deden de enkeltouwtechnieken hun intrede. Maar de speleologen die al daadwerkelijk experimenteerden met Gibbs-stijgklemmen of Jumars waren zeldzaam. De mannen van Pau wilden er nog niet van weten, en exploreerden de nieuwe grot op hun manier. Twee mooie putten van 56 en 41 meter werden afgedaald. Na een klein putje, veel gezocht in een labrynt van meanders en

een put van 17 meter bereikten zij de top van een immense put. Stenen vielen minstens 15 seconden alvorens de bodem te bereiken, wat een put van minstens 300 m diep deed veronderstellen! De speleoclub van Pau was een klein vriendenclubje met weinig materiaal. Toch beslisten ze om te investeren in de aanschaf van enkele superlange touwen om de put te bedwingen.

Zoals elk goed geheim duurde het niet lang of het nieuws van de enorme put deed de ronde en kwam ter ore van Ruben Gomez, een jonge locale speleoloog, die op het Pierre-Saint-Martin-massief exploreerde en overigens één van de stichters van ARSIP was. Hij sprak er zijn vriend Paul Courbon over, ook al een coryfee van de Franse speleologie, die er net de allereerste integrale solo-exploratie van de Gouffre de la Pierre-Saint-Martin had opzitten: via de Puits Lepineux afgedaald, "even" tot aan de Salle Verna en terug, in de fabuleuze tijd van 12 u, equipment en desequipment inbegrepen.

(Enkele jaren later, in 1978, zou hij samen met Fredo Poggia, Maurice Chiron en Roland Astier, de integrale doen vanaf de ingang SC3, tot aan de fond van de Puits Parment (-1342 m) en terug !)

Beiden waren al enige tijd aan het experimenteren met Jumars en enkel touw, en stonden te springen om de nieuwe technieken in de praktijk te brengen in wat mogelijk 's werelds diepste put zou zijn.

Paul Courbon schreef een brief naar de speleoclub van Pau, om hen zijn diensten voor te stellen en hen te introduceren in de nieuwe wereld van "Jumars". Geen reactie echter, en het was pas na zijn derde brief dat er een antwoord kwam: men was niet geïnteresseerd. Paul Courbon was teleurgesteld. Het jaar daarna, augustus 1972, mislukte een poging van de speleologen van Pau om de put af te dalen. Zij werden tijdens hun poging verrast door een hevige crue, waardoor hun gloednieuwe touw van 150 m in een lawine van water en modder beschadigd geraakte. Na een epische nacht stonden ze weer buiten, vastbesloten om de volgende keer komaf met de put te maken. Maar te laat...want het duo Paul/Ruben had intussen besloten niet langer op die "knoeiërs" te wachten! In gezelschap van een derde speleoloog, Jean-Pierre Combredet, daalden zij op 13 september 1972 de grote put af, en bereikten ze de bodem van de grot op -504 m. Het was een exploit, de put bleek 328 m "plein-vidé" te zijn, en was de eerste grote put in Europa die met Jumars werd bedwongen. Met enige zin voor ironie, doopten ze de put de "Puits des Pirates", want inderdaad: hun daad zou door velen als een "piratage" worden beschouwd van andermans ontdekking!

Zestien jaar na hun exploit, in augustus 1988, stond SC Avalon boven op de Col d'Aphanicé, te genieten van het panorama en van de reusachtige gieren, die hier met hun spanwijdte van bijna 3 m van de thermiek kwamen profiteren. Enkele tientallen meters verder lag de kleine doline. De grot was reeds volledig geëquipeerd! Collega's van de Luikse club CRSL hadden dit gedaan. Die mensen kampeerden net als wij nabij de Col de la Pierre-St-Martin; in de prairie de Bracas. Avalon had daar zijn kamp opgeslagen, in afwachting van een doorsteek van de Gouffre de la Pierre-St-Martin, binnen twee weken. We waren in topvorm en hadden die week al stevig gegrot, met ondermeer een afdaling naar de "fond" van de Lonné Peyret, meer dan 717 m diep en een heen-en-weertraject van 7 km in afstand. Maar eerlijk toegegeven: die tocht had 26 uur geduurd en erg fris waren we daar niet terug uitgekomen! Maar intussen waren we voldoende gerecupereerd en snakten we reeds naar een nieuwe uitdaging.

Toen de CRSL zegde dat zij de Aphanicé gingen doen, begonnen mijn oogjes te fonkelen: die put was een mythe, en wat meer was: niemand was er ooit in geslaagd een foto te maken die deze put in al zijn glorie toonde. Ik stelde hen onmiddellijk voor dat ze hun touw zouden laten hangen: wij zouden die grot wel eens "gauw" gaan desequiperen!

Er waren 7 kandidaten, waaronder 2 dames die besloten slechts tot bovenaan de grote put te gaan, op -155 m: Annette was 3 maanden zwanger en Michaëla vond het toch wel wat diep. De "fondploeg" bestond uit Marc Cools, Marc Verbeeck, Kris Van Hoye, Rudi Bollaert en uw dienaar Paul De Bie.

Wij dus op weg voor wat een stevig doch niet al te lang tochtje zou gaan worden: de grot was al geëquipeerd en wij stonden scherp. In een uurtje of 6-7 moest dat toch wel afgehaspeld zijn? Dus veel eten en drinken hadden we niet bij.

Eerste tegenvaller was de autorit van bijna 2 uur. Gelukkig is er geen naderingsmars en parkeert men naast de doline. Onderweg waren we in de auto al aan het rekenen gegaan en tot het inzicht gekomen dat het uitklimmen van die put best lang zou duren, en dat het dus weinig opportuun was om daar allemaal tegelijk in af te dalen. We zouden twee groepjes vormen, die met 4 uur verschil zouden vertrekken.

Rond elf uur 's ochtends ging ploeg 1 op weg. De twee dames die tot aan de top van de grote put zouden gaan en Marc C. en Rudi, die wel de grote put zouden doen. Ploeg 2 (Kris, Marc V. en ik) wandelden wat rond, genietend van de omgeving en het uitzonderlijk mooie weer. In gedachten telden we ongeduldig de uren af. Maar we hielden ons aan de afspraak, en het was dan ook reeds 3 uur in de namiddag vooraleer mijn ploeg vertrok, wat voor Avalon een abnormaal laat uur is om nog een -500 te gaan doen. Maar kom, we bleven optimistisch. Die andere ploeg moest tegen dan al lang die grote put weer uit zijn, en wij namen ons voor daar als een base jumper in omlaag te

zoeven en als een speer weer uit te klimmen. Tegen het avondeten mochten ze ons wel terugverwachten. Wat een overmoed, zou later blijken!

De grot begon met een sterk dalende galerij vol puin. De eerste putten waren toch wel groter en imposanter dan verwacht: P56 en P41. Sombere, modderige rots, met veel scherpe uitsteeksels en richels, wat had geresulteerd in een gecompliceerd equipment met looplijnen en vele fracties. Dan een doolhof van smalle klotenmeanders gevolgd door een nauwe put (stijl "Trou Bernard") van 17 m: pret verzekerd, vanavond, wanneer we hier met al die kits weer langs moeten, dacht ik. In de meander was er ergens nog een putje van een meter of 5: tot onze verbazing hing er geen touw in, maar een dunne kabel. Althans, dat dacht ik eerst, want bij nader inzien bleek het hier toch om een priegelig dun en stijf touwtje te gaan, dat op één enkele spit hing. De spit zat in een soort prutrots die meer leek op gedroogde klei. Allemaal heel geruststellend! Ziedaar mijn eerste kennismaking, in 1988, met 8 mm-touw! Wat onze collega's van CRSL had geïnspireerd om in een grot waarvoor je 600 m touw nodig hebt, ergens vijf meter met een 8 mm te equiperen, weet ik vandaag nog niet. Wat ik wel weet is dat we met onze versleten afdalers ongezond snel op dat touwtje omlaag vielen.

Ergens in deze sector van de grot kruisten we Annette en Michaëla, die tot bovenaan de grote put waren gegaan en nu op weg waren naar buiten. Dan volgde weer een korte smalle meander en dan... het NIETS! Een mistige donkere schacht waarin een fijn watervalletje viel. Onpeilbaar diep. Dit was hij dan: de beroemde Puits des Pirates. Ik klikte me veilig met mijn leeflijn in de looplijn vast en ging eens over de rand hangen. Omhoog kijkend zag ik de gigantische cilindrische schacht nog flink verder lopen: deze put mat in werkelijkheid dus nog meer dan 328 m. Omlaag kijkend, zag ik een meter of 30-40 ver, dan slokte de duisternis mijn armzalige lichtstraaltje op.

Maar waar waren onze twee kameraden? Die hadden hier al moeten boven staan!

"Héééé! Yoehoe!"

Ik brulde in de schacht omlaag. Even later kwam een antwoord dat geheel onverstaanbaar was en seconden lang bleef nagalmen. Ik tuurde opnieuw omlaag en nu zag ik soms een heel klein lichtstipje bewegen.

"Ze zijn onderweg, ik zie een lichtje", zegde ik tegen Marc en Kris, die in de nauwe meander achter mij stonden en niet konden zien wat ik zag.

"Klote zeg, dat gaat nog even duren," antwoordde Marc, "die hadden hier al moeten zijn!"

"Tja, gelukkig is de put gefractioneerd op -90 m, dat helpt al iets".

"Dit wordt nachtwerk, mannen", zuchtte Kris die al lang door had dat onze onderneming wel wat langer ging duren dan gepland.

"Ik heb honger, ik ga een hamburger bakken", deelde Marc laconiek mee.

"Ik kan je geen ongelijk geven Marc! We trekken ons een eindje terug en maken het ons gemakkelijk." stelde ik voor.

Even later vulde de meander zich met de geur van gebraden hamburger en Esbit. Het water liep ons in de mond en ik kon een lichte afgunst niet bedwingen: ik stond daar met mijn 2 Granny's en mijn suikerwafel!

Na een half uur hoorden we gestommel en gerinkel van speleomateriaal: er was iemand op komst. Het was Marc Cools, kletsnat gezweet en rood aangelopen als een tomaat.

"En Marc, hoe was het?"

"Ongelooflijk! Moet je gedaan hebben", hijgde hij.

"Zeg waarom duurde het allemaal zo lang?", wilde ik weten.

"Dat zal je wel gauw merken! Het afdalen gaat amper sneller dan het uitklimmen.", volgde de ietwat mysterieuze verklaring.

Weer een half uur later verscheen Rudi, eveneens laaiend enthousiast over de put. Nu was het aan ons. Het was intussen ruim 17u 's avonds. Ik pikte het touw in de afdaler in, dat ging al niet zo vlot,

want de eerste 90 m touw woog al flink door. Gloednieuw 10,5 mm-touw, en kletsnat, want in de put sproeide een watervalletje omlaag. Ik begon rustig aan mijn afdaling. Ik hing tegen de wand, in een schacht van zowat 10 m diameter, met gladde wanden en waarin geen enkele verandering zichtbaar was. Nooit werd het breder of smaller, ovaler of ronder: dit leek wel een artificiële, geboorde put! Al gauw had ik geen flauw idee meer hoe ver ik gezakt was, tot ik onder mij de fractie zag naderen. Intussen was de wand al enkele meters van mij verwijderd, maar een lichte pendule bracht me in de “nis” die zich op -90 m in de put bevond. Volgens de beschrijving konden hier meerdere mensen zitten, maar dat leek mij tamelijk optimistisch. Om in de nis te geraken moest je het touw verlaten, en dat was, met 238 m diepte onder je, op zijn minst een risicovolle onderneming.

Ik fractioneerde, of beter gezegd probeerde dit. Onmogelijk het volgende touw in mijn afdaler te krijgen. Het was één enkel touw van 250 m lang, 10,5 mm dik en doornat. Het woog dus om en bij de 30 kg en ik kreeg het niet voldoende opgetrokken. Met behulp van mijn klimhandvat kon ik het blokkeren, en zodoende een meter “mou” omhoog trekken die ik in mijn afdaler kon leggen. Ik klikte mijn leeflijn los, mijn “départ” schalde door de put, en begon aan wat tot op heden, nog steeds de langste afdaling in één ruk is uit mijn speleoloopbaan.

Het werd een totale anticlimax. Er gebeurde niets. Ik liet beide handen los, schommelde op en neer, probeerde het loodzware eind touw onder me op te trekken en door de afdaler te laten schuiven: vergeefs. Het werd me onmiddellijk duidelijk wat Marc had bedoeld met “het afdalen gaat amper sneller dan het klimmen”, en waarom de Amerikanen grote vrijhangende afdalingen met een “rack” doen. Een gewone Petzl-afdaler was daar blijkbaar niet voor geschikt. Onder mij hing een eindeloos lang nat touw, door het gewicht gespannen als een staalkabel. Dit was niet meer of minder dan “afdalen op een belast touw”, uit mijn speleocursus pagina 32. Na wat geknoei kreeg ik de ingeving om mijn klimhandvat omgekeerd op het touw te zetten, onder de afdaler. Zodoende kon ik met beide handen het handvat vastgrijpen en het touw een centimeter of 30 omhoogtrekken, en oh mirakel: ik zakte 30 cm! Dat was de oplossing: het touw door de afdaler “trekken”. Per meter moest ik zo minstens drie maal het meer dan 30 kg zware touw optillen, en het duurde dan ook niet lang of mijn armspieren protesteerden.

Ik schoof langzaam omlaag in de onmetelijk diepe schacht. De wand verwijderde zich langzaam, en ik hing totaal vrij. De put was zo regelmatig van vorm en kleur, dat ik geen enkel aanknopingspunt had om te weten waar ik me bevond. Omlaag kijkend, zag ik het touw na een meter of 40 verdwijnen in een mistige duisternis. Omhoog kijkend, zag ik exact hetzelfde. Zo’n vreemd perspectief had ik nooit eerder gezien. Angst voelde ik niet, daarvoor was ik te hard aan het werk. Na een kwartier zwoegen begon ik wat beter te schuiven, en leek het touw wat minder zwaar te worden, maar dat voordeel werd jammer genoeg gecompenseerd door mijn intussen totaal verkrampde armspieren. Mijn gedachten gingen uit naar Paul Courbon, die hier als eerste afdaalde, in 1972.

Courbon: Op -90 m gekomen, plantte ik een spit waaraan ik mijn touw van 190 m bevestigde. Ik hernam mijn afdaling, nog steeds zeer onder de indruk. Ik liet me zonder haast glijden, en bewonderde de put. Na een lange tijd arriveerde ik op twee meter van de eindknoop van mijn 190 m touw. De put was iets minder breed, maar ik hing nog steeds totaal vrij, op een meter of drie van de wand. Boven mij, een onpeilbare zwarte duisternis: ik was al minstens 280 m afgedaald. Nu volgde een belangrijke etappe van mijn afdaling: niet enkel moest ik mijn volgende touw van 100 m dat ik aan mijn gordel had hangen, verbinden met het touw waarop ik hing, maar ik moest ik die knoop passeren! Dat was niet mogelijk met een afdaler zonder hem van het touw te halen. De enkeltouwtechnieken stonden toen nog maar in hun beginschoenen. Daarenboven, vol vertrouwen in mijn sterke armen en mijn goed gesternte, was ik nooit een perfectionist in het equiperen geweest, en duurde het zelfs tot 1990 eer ik me van een eenvoudige “leeflijn” voorzag! Die dag bedacht ik als enige oplossing om die knoop te passeren, het volgende: in de verbindingsknoop liet ik een grote lus van wel 60 cm lang. Ik stak er een been door om me te

blokkeren, en hield me met één hand vast aan het touw, terwijl ik met de andere hand de afdaler losmaakte. De puristen zullen zeker, bij het lezen van deze lijnen, kreten van afgrijzen slaken, want minutenlang was ik op geen enkele manier beveiligd. 50 m lager, zette ik eindelijk voet op de grond.

Ja, die Courbon was me er eentje. Hoewel de methode die hij hierboven beschrijft niet uitvoerbaar is, ben ik er zeker van dat hij het dan wel op een andere kamikazemanier heeft gedaan. Gelukkig had ik geen knoop te passeren, dankzij het 250 m lange touw dat onze collega's van CRSL speciaal hadden laten maken voor deze gelegenheid. Ik zette, ruim 30 minuten na de fractie op -90 te zijn gepasseerd, voet op de grond... en zakte onmiddellijk door mijn knieën: mijn beide benen waren totaal ingeslapen. Ik sleepte me naar de zijwand van de put, en riep zo hard ik kon: "AR-RI-VEE !" Het wachten begon. Ik genoot van het ongelooflijke zicht boven mij, het kleine sterretje dat het lichtje van Marc bleek te zijn, verplaatste zich langzaam, en begon stilaan de wanden van de put te verlichten. Wat een schacht!

Een uur later, nadat Marc en Kris beneden waren, en na wat mijmeringen over de zin van het leven en dan vooral van het afdalen van putten waar men terug uit moet klimmen, begon Marc aan de terugklim van het eerste stuk. Niemand van ons had ooit 238 m vrijhangend geklommen, maar we wisten dat het lang ging duren, en dus kropen Kris en ik onder onze reddingsdekens. Slimme Kris had een boek kaarten meegebracht, en dus brachten we het volgende uur door met een kaartje te leggen! Intussen bespraken we onze strategie voor het maken van de "foto van het jaar".

"Kris, jij klimt omhoog en je stopt om de 40 m. Op mijn signaal, flits je omhoog"

"Humm", schudde Kris het hoofd, "hoe weet ik wanneer ik 40 meter geklommen heb?"

"Je hebt gelijk, die put is zo perfect regelmatig dat je geen enkel herkenningspunt hebt."

Even zaten we te piekeren.

"Ik weet het", zei ik. "Ik zal je om de tien minuten verwittigen. Probeer gewoon hetzelfde tempo aan te houden."

"OK, doen we."

Ik voorzag Kris van een zakje met M3 magnesiumflitslampjes en een flitsapparaatje. Marc had ook zoiets meegekregen en ik had met hem afgesproken dat hij eveneens een flits zou geven van op de fractie op -90 m in de put. Daarna mocht hij gewoon doorklimmen, want de bovenste 90 meter van de put uitlichten had niet veel zin, en communicatie zou toch totaal onmogelijk worden.

Ik plaatste mijn fototoestel op een statiefje, en met de 28 mm groothoeklens op goed geluk naar boven gericht. Ik had een draadontspanner bij zodat ik de sluiters kon openzetten en open laten staan, gedurende de tijd dat Kris zou nodig hebben om de put uit te klimmen... meer dan een uur dus!

Welk diafragma moest ik kiezen? Even rondkijken, om de afstand tot de wanden en de kleur van de rots in te schatten, en ik besloot om de lensopening op 5,6 in te stellen. Het was een gokje, en ik zou geen tweede kans krijgen om de foto opnieuw te maken.

Kris vertrok, en net als Marc diende hij wel 2 minuten lang de rek uit het touw te trappen eer hij loskwam van de grond! Toen hij 20 meter hoog was, riep ik "Stop!".

"Ben je klaar Kris?"

"OK, klaar!"

Ik doofde mijn helmlicht, zette de sluiters open en riep "3,2,1, Ja!".

Boven mij flitste Kris, even later gevolgd door de flits van Marc, 238 m hoger. Zelf drukte ik ook een flitser af zodat het onderste deel van de put ook verlicht werd. Ook al waren de flitsen zeer kort, toch kon ik even de put geheel uitgelicht boven mij zien. Een surrealistisch zicht!

Ik dekte de lens af met een zwarte doek, om te vermijden dat er licht op de film zou vallen, en riep naar Kris dat hij mocht verder klimmen. De chrono startte, en 10 minuten later gaf ik Kris opnieuw het sein om het volgende stuk van de put te verlichten. Op die manier werkten we een uur door, tot Kris de fractie 238 m hoger had bereikt en de put wel 6 keer was uitgelicht.

Inpakken en wegwezen dus. Toen was het mijn beurt om dat eindeloze touw op te klimmen. In het begin waren de rek en het jojo-effect heel groot, ik danste wel 7 meter op en neer, als een op hol geslagen benji-springer aan zijn elastiek. Gauw was ik alle besef kwijt van waar ik me bevond, want net zoals tijdens het afdalen, zag ik zowel onder als boven mij, een inktzwarte duisternis waarin een touw verdween. Enkel een blik op mijn horloge gaf – onrechtstreeks - enige indicatie over de afstand die ik al had afgelegd.

Ik trapte regelmatig door, nu en dan pauzerend om even uit te blazen en te genieten van het irreële perspectief boven en onder mij. Het stuifwater dat me voortdurend in de nek sproeide, was een welkome verfrissing. Een uur later bereikte ik de fractie. Ik passeerde ze en schakelde over op het volgende 100 m touw. Het 250 m touw maakte ik los en liet het aan het 100 m touw geknoopt hangen. Twintig minuten later kwam ik aan bij de top van de put, waar mijn twee kompanen al urenlang zaten te rillen in de nauwe meander. Alle drie zagen we scheel van honger en dorst, want het was al na middernacht en ons eten en drinken was al lang op.

Het desequiperen van de grote put was een tegenvaller. De 350 m nat touw woog minstens 40 kg en het bleek totaal onmogelijk dit met de handen op te trekken, en daarenboven kon je in de meander amper bewegen zonder je ellebogen tegen de wanden te stoten. Gelukkig had Marc een paar katrolletjes bij. We bouwden met twee klimhandvatten en 2 katrollen een takel volgens het boekje, en trokken ons vervolgens twee uur lang te pletter. Vermoeiender dan het uitklimmen van de put zelf!

In de meander stapelde zich een ongelooflijke berg touw op. In plaats van het langste stuk, de C250, over twee grote kitzakken te verdelen, hadden onze Luikse vrienden van CRSL niet beter gevonden dan een speciale “superkit” te laten maken. Twee keer zo groot als een sherpakit, bleek dit monster nog amper vooruit te sleuren te zijn en het was uiteraard te dik om doorheen de meander te passeren. Gelukkig kregen we assistentie van Michaëla en Marc C., die terug waren afgedaald in de grot omdat ons lange wegblijven hen ongerust had gemaakt. In alle smalle stukken dienden we het hele 250 m lange touw weer uit de kitzak te halen: doffe ellende!

Tegen 4 uur 's morgens zaten we met het hele zootje bovenaan de voorlaatste put van 41 meter. Ik had net die put gedesequiperd, en het touw ervan in een kitzak gestopt, toen door een onachtzaamheid de zak uit mijn handen glipte en... weer in de put viel. Mijn eerste reactie bestond merkwaardig genoeg uit een hysterisch gelach dat zo aanstekelijk werkte op mijn twee makkers dat we al gauw alle drie stonden te gieren. Na 5 minuten drong tot mijn versufte brein het besef door dat ik die zak daar moeilijk beneden kon laten liggen, en fatalistisch herequiperde ik de put, met een eind van het 250 m lange touw. Flink tijdverlies, want deze P41 had een eerder ingewikkeld equipment. Moeizaam en traag, als een robot van wie de Duracells al lang leeg zijn, hing ik opnieuw de looplijn en diverse fracties uit, daalde af, pikte de kitzak aan mijn gordel en stampte me in slow motion weer het touw op.

Marc V. kreeg de eer om de laatste put van 56 meter te desequiperen. Vanaf de top van die put kan je de ingangsgalerij zien, en in de verte zag ik een straaltje licht. Licht? Inderdaad, de zon kwam op, een nieuwe dag was aangebroken. Het bleek onmogelijk te weerstaan aan de lokroep van die warme zon. Marc kon dat wel alleen af, maakte ik mezelf wijs, en ik sleepte me naar de uitgang. Een blik op het ochtendgloren, ik ging even zitten in het heerlijk ruikende gras ...en viel prompt in slaap. Enige tijd later werd ik gewekt door een onmenselijk geluid, een dierlijk gebrul. Mijn benevelde geest situeerde de oorsprong ervan in de grot. Ik ging kijken. Aan de top van de P56 vond ik Marc, die daar moederziel alleen, vervuld van razernij aan het touw stond te rukken en ondertussen een stroom van verwensingen uitriep.

“Nu is het genoeg! Ik stop ermee! Ik verkoop al mijn materiaal!”

Wat was er gaande? Het touw bleek ergens in de put vastgeklemd te zijn en kon niet worden opgetrokken. Er zat niets anders op: net als ik in de P41 had moeten doen, diende Marc de put opnieuw te equiperen en af te dalen om het touw te gaan bevrijden!

Om 07u30 's morgens was de slag om de Aphanicé gestreden. Hij was bijzonder pittig, maar we hadden hem toch maar gewonnen! Tot op heden staat deze “langste nacht” in mijn geheugen gegrift: het urenlange geworstel met veel te lange touwen in veel te smalle meanders zal me altijd bijblijven!

Aan de auto troffen we onze kameraden en echtgenotes. En toen kregen we Herman in het oog. Herman, die waren we totaal vergeten! Hij was immers als toeschouwer meegegaan, en had een hele lange dag en een hele lange, koude nacht in T-shirt en korte broek doorgebracht naast de auto. Drie uur later, na een zigzaggende rit over smalle bergweggetjes, reden we de camping op en konden we het achtergebleven thuisfront, en de collega's van CRSL geruststellen.

Eind goed al goed: de foto, die ene alles-of-niets foto, bleek buiten alle verwachting bijzonder goed geslaagd te zijn en verscheen in kalenders, tijdschriften en blijft tot op heden de foto die al het meest van mijn website gejat is geworden.